

Verslag 3^e bijeenkomst Platform Klankbordgroep Vrouwenbesnijdenis – oktober 2001

14 oktober 2001, KIT Amsterdam

Inhoud

- Samenvatting van de klankbordgroepbijeenkomst
- Eerste ervaringen train de trainerscursus
- Bespreking Manifest 'Vrouwenbesnijdenis de wereld uit (om te beginnen uit Nederland)
- Impressies van zondag 14 oktober:
 - Abdi Ibrahim, GGD Rotterdam
 - Marthine Bos, GVO-verpleegkundige Medische Opvang Asielzoekers (MOA)

Samenvatting van de klankbordgroepbijeenkomst

Door Marina Hendriks, Stichting Pharos

Deze vierde bijeenkomst van het Platform Aanpak Vrouwenbesnijdenis met de klankbordgroep hebben we gecombineerd met het programma 'Vrouwenbesnijdenis de wereld uit (om te beginnen uit Nederland)', onderdeel van een serie van vijf programma's in het KIT Tropentheater over de bestrijding van geweld tegen vrouwen. De (besloten) bijeenkomst van de klankbordgroep, voorafgaand aan het dagprogramma, is om die reden kort gehouden.

Twee onderwerpen zijn aan de orde geweest: 1) de eerste praktijkervaringen van de Train de Trainers voor Somalische voorlichters en sleutelfiguren en 2) de bespreking van het manifest als voorbereiding voor het slotdebat aan het eind van die dag.

De aangekondigde lezing over de ervaringen van GAMS Frankrijk door de president van het Europees Netwerk is niet doorgegaan i.v.m. bezigheden elders van Mw. Khady Koita.

1. Eerste ervaringen Train de Trainers

In Den Haag en Tilburg hebben in september/oktober 2001 de eerste twee introductiedagen van de vijfdaagse training over vrouwenbesnijdenis plaatsgevonden. De training heeft tot doel om Somalische sleutelfiguren en voorlichters voldoende bagage in de vorm van kennis en vaardigheden mee te geven om gedragsverandering binnen de eigen gemeenschap te bewerkstelligen. De eerste reacties van de deelnemers zijn positief met name het kunnen praten over vrouwenbesnijdenis in groepsverband, ervaringen kunnen uitwisselen en delen, de bewustwording dat vrouwen veel hebben geleden en de schade van deze traditie die niet meer van deze tijd is.

2. Bespreking Manifest Vrouwenbesnijdenis de wereld uit (om te beginnen uit Nederland) Na het doornemen van de laagdrempelige praktijkversie, opgesteld door het Platform (zie bijlage) leverde de beleidsmatige versie met vijf korte punten, opgesteld door de organisatoren van deze dag ten behoeve van het slotdebat aardig wat discussie op die uitgebreid in dit verslag is weergegeven. Met name over het (wederom) als eerste genoemde punt de wetgeving: ofwel speciale wetgeving rondom vrouwenbesnijdenis ofwel de bestaande wetgeving strikter toepassen. Een discussie die in Nederland bij herhaling gevoerd wordt. In de discussie wordt ook de link gelegd naar andere Europese landen. In de praktijk blijkt dat in landen die wel specifieke wetgeving hebben (Zweden, Engeland) geen enkel geval voor de rechter is gebracht. Terwijl in Frankrijk, waar geen specifieke wet is, er wel diverse strafzaken zijn geweest. Hetgeen tot de voorzichtige conclusie leidt dat het er niet om gaat hoe het precies in het strafrecht is geformuleerd, maar of er op de juiste wijze gehandeld wordt als er iets aan de oppervlakte komt. In Nederland kunnen we niet zeggen op basis van een aantal praktijkervaringen dat de huidige wetgeving onvoldoende is of anders geformuleerd moet worden. Dus eigenlijk zouden we moeten stellen dat de huidige wetgeving voldoende grondslag biedt, maar als blijkt dat deze niet voldoet, dan pas moet deze aangescherpt worden of moet een specifiek artikel niet uitgesloten worden. Daarnaast wordt gepleit voor een duidelijker koppeling tussen voorlichting en wetgeving. Beide trajecten horen bij elkaar en de overheid is hierop aan te spreken: er moet veel geïnvesteerd worden in voorlichting om besnijdenis te voorkomen.

Knelpunten die verder nog naar voren kwamen is het gemis van onderzoek (systematische geruchtenregistratie en onderzoek gekoppeld aan de voorlichting) en gemis van continuïteit (de voorlichting loopt maar beperkte tijd).

Eerste ervaringen Train de Trainers over vrouwenbesnijdenis voor de Somalische gemeenschap in Nederland

Door Gerda Nienhuis, Preventiefunctaris Stichting Pharos

Niet alleen in Nederland, maar in meerdere westerse landen wordt de eigen gemeenschap opgeleid om hun eigen mensen voor te lichten over de schadelijk gevolgen van vrouwenbesnijdenis. Menig land heeft daarvoor reeds een eigen methode ontwikkeld en voor een eigen aanpak gekozen, aansluitend bij de mogelijkheden en de situatie van ieder land.

Zo ook in Nederland.

Wij zijn gestart met een train de trainerscursus voor sleutelpersonen en voorlichters eigen taal en cultuur (vetc'ers). Trainingen uit andere landen zijn, voor zover wij hebben kunnen nagaan onvoldoende beschreven, waardoor ze moeilijk overdraagbaar zijn. Wel kunnen we stellen dat menige Somaliër waar ook ter wereld in de

gelegenheid wordt gesteld een training te volgen.

Bijvoorbeeld in Nieuw Zeeland, waar een verloskundige zeer actief is en een groep Somalische vrouwen heeft geschoold volgens het train de trainers model.

Toen ze klaar waren met de studie, migreerden velen van deze groep door, om zich vervolgens te vestigen in Australië. De laatste keer dat ik haar sprak had ze nog één opgeleide vrouw ter beschikking. Hieruit leren wij dat we ons moeten blijven inzetten, dat een train de trainerscursus meerdere malen kan worden uitgevoerd. Onze inzet is om een degelijke trainingsopzet te maken door deze zorgvuldig te beschrijven.

Op zich denk ik is het niet zo erg om deelnemers door de migratie naar elders te verliezen, immers deze mensen nemen het geleerde, hun bagage, met zich mee en kunnen naar wij hopen hun werk voortzetten, waar ook ter wereld. Dus zijn wij niet zo huiverig getrainde personen kwijt te raken, als ze hun rugzak vol kennis en vaardigheden maar meenemen en deze ook weer uitpakken. Immers zij weten wat vrouwenbesnijdenis betekent, wat de misvattingen zijn, wat de kwalijke gevolgen zijn, zowel voor de man als voor de vrouw. Zij kunnen deze informatie doorgeven en zonodig persoonlijke steun aanbieden.

Wat verstaan we onder een Train de Trainers?

Een train de trainers is meer dan een introductie - of informatiebijeenkomst. Het gaat wel deels om kennisoverdracht, maar is ook gericht op het ontwikkelen van vaardigheden en praktische uitvoering. De Train de Trainers voor sleutelpersonen en vetc'ers heeft tot doel om de deelnemers te voorzien van adequate informatie rondom vrouwenbesnijdenis of zoals men zelf in deze zegt van overtuigend materiaal te voorzien. Daarnaast het aanleren van vaardigheden om gesprekken, discussies aan te gaan. De Train de Trainers heeft ook tot doel de deelnemers voorlopers te laten worden voor en binnen de eigen gemeenschap. Iemand die deze training heeft gevolgd heeft kennis en vaardigheden meegekregen om gedragsverandering binnen de eigen gemeenschap te bewerkstelligen.

De opzet van de Train de Trainers Vrouwenbesnijdenis

De opzet start natuurlijk met voorgesprekken met (zelf)organisaties en met de persoonlijke benadering van deelnemers in enkele plaatsen in het land (pilotsteden). Daarop volgen twee introductiedagen op locatie. Vervolgens worden drie terugkomdagen gehouden. Bij goed gevolg en opkomst wordt de training afgesloten met het uitreiken van een certificaat.

Tijdens de terugkomdagen krijgen de deelnemers kans de opgedane ervaringen uit te wisselen en worden ze van nieuwe en aanvullende informatie voorzien. De vetc'ers zijn van Somalische origine, zij geven de groepsvoorlichtingen, want daarvoor zijn ze opgeleid, maar kunnen daarnaast ook een intermediaire rol vervullen. Nieuw van opzet is het inzetten van sleutelpersonen als intermediairs. Voor hen zien wij een cruciale taak. Zij zijn de personen die de eerste contacten aangaan, met de mensen in gesprek weten te komen op een laagdrempelige manier. Dit kan overal gebeuren en in de buurt, bijvoorbeeld in de huiskamer, op straat, op de markt, voor de supermarkt, op weg naar het consultatiebureau of op feestelijke bijeenkomsten waar veel mensen komen om elkaar te zien en te ontmoeten.

Het is de bedoeling elke gelegenheid aan te grijpen voor een ontmoeting en in gesprek te komen door bijvoorbeeld te zeggen: in Tilburg, in Den Haag hebben ze bijeenkomsten, waar veel mensen graag naar toegaan. Kom toch ook, wij staan niet meer alleen!

De persoonlijke benadering, de persoonlijke aandacht kan prima werken, als de sleutelpersoon als intermediair inzicht heeft hoe deze gesprekken het beste gevoerd kunnen worden en weet wat de valkuilen zijn.

De introductiedagen van de Train de Trainers voor sleutelpersonen en vetc'ers

In september/oktober 2001 zijn FSAN en Pharos gestart in Den Haag en Tilburg.

Jong en oud, vrouwen en mannen hebben deelgenomen aan de introductiedagen, waarmee de training immers van start gaat. De training is participierend van karakter. De inleidingen worden met videobeelden, oefeningen en rollenspelen afgewisseld.

Het Handboek dat bij deze training hoort, nu nog in concept, is bestemd voor huiswerk en naslagwerk. In het Handboek zijn opgenomen de kinderrechten, een hoofdstuk over de geschiedenis in Afrika, maar ook van Europa waar vrouwen in het verleden werden geconfronteerd met de kuisheidsgordel, als de man van huis was. De geschiedenis over hier en daar geeft veel (h)erkenning, met name dat alle vrouwen in het verleden veel hebben meegemaakt en dat dit een universeel gegeven betreft. Het hoofdstuk over de internationale organisaties en de ontwikkeling die zij aansturen is daarbij een steun in de rug. Het doet goed dat organisaties op topniveau de ernst van de besnijdenis erkennen, om zich vervolgens in te zetten voor deze zaak.

In Den Haag was de groep van deelnemers gemengd van samenstelling. Voor velen was het voor de eerste keer dat in het bijzijn van mannen over het thema vrouwenbesnijdenis werd gesproken en dit werd als waardevol ervaren. In Tilburg waren de deelnemers allen vrouwen en onderling werden de verschillende ervaringen uitgewisseld.

De meest uitgesproken reacties op de training waren de volgende.

Het belangrijkste is dat we over vrouwenbesnijdenis kunnen praten en leren praten in groepsverband.

We horen nu veel verschillende ervaringen en kunnen deze delen.

We worden ons bewust dat vrouwen in het verleden echt veel geleden hebben.

We weten dat internationale organisaties zich voor ons inzetten.

We leren dat mannen er ook onder lijden en dat nu beginnen in te zien.

Wij zijn door de migratie/door de tijd anders gaan denken en zien nu de schade van onze traditie.

Echter onze ouders konden niet anders, maar van mishandeling is nooit sprake geweest. Zij wilden het beste voor ons als kinderen. Wij verlangden immers allemaal naar het moment om op het schoolplein te kunnen vertellen: 'wij zijn nu ook besneden'.
Wat wij nu kunnen vertellen is hoe verdrietig, hoe pijnlijk onze geschiedenis is geweest en dat het besnijden van meisjes niet meer van deze tijd is.
Wij willen onze kinderen een gelukkige toekomst geven. Een toekomst waarin ze zich emotioneel goed ontwikkelen, een toekomst waarin ze mogen spelen en zich beschermd voelen.

Titel campagne voor de pilotsteden

Het is belangrijk een mooie allesomvattende titel te vinden en dat is nog niet zo eenvoudig gebleken. Gebruiken we bijvoorbeeld de titel 'vrouwenklachten' dan zullen we alleen de vrouwen bereiken. Maar we willen ook dat jongeren en mannen zich aangesproken voelen en naar de bijeenkomsten komen. Een eenzijdige benaming werkt dan niet wervend genoeg. Wie een mooie titel kan aandragen is van harte welkom.

Den Haag loopt voorop en is SBBS al ver met alle voorbereidingen. Zondag elf november wordt een grote startbijeenkomst gehouden met de aankondiging dat er voorlichtingsactiviteiten aan zitten te komen. In Tilburg is alles nog niet helemaal zover, maar gaat zeker spoedig beginnen.
Dit zijn de stand van zaken van dit moment. Over het vervolg wordt u zeker geïnformeerd. Voorlichting voor en door de Somalische gemeenschap gaat van start vanuit het Preventieproject 'van beleid naar praktijk' en ik wens iedereen heel veel succes toe.

Manifest Vrouwenbesnijdenis de wereld uit (om te beginnen uit Nederland)

Het Platform Aanpak Vrouwenbesnijdenis heeft met de organisatie van het KIT meegedacht bij het vormgeven van deze dag. Ten behoeve van het slotdebat kwam het idee om een verklaring te maken, een soort van manifest. Vanuit de drie organisaties van het Platform dachten wij aan een manifest, met een laagdrempelige opzet uitgaande van nuanceringen vanuit de praktijk.
We zullen deze praktijkversie (die we straks ook uitdelen) voorlezen.

Elk meisje telt, ook in Nederland, laten we bij haar de besnijdenis voorkomen :

door

- die wegen te bewandelen die effectief blijken te zijn
- aan te sluiten bij de good practice in Afrika (daar kunnen we van leren)
- open te staan voor initiatieven uit de eigen gemeenschap, een belangrijk punt dat vaak wordt overgeslagen of wordt vergeten

door

- rekening te houden met alle facetten rond vrouwenbesnijdenis. Dus niet alleen te denken aan de ingreep zelf, maar ook aan de maatschappelijke invloeden, de sociale druk, de religieuze betekenis etc.
- ons te realiseren dat veranderingen tijd vragen. In ons werk merken we toch steeds dat vaak op korte termijn veranderingen verwacht worden door maatregelen of wetgeving. Maar veranderingen gaan langzaam en je moet mensen daar de tijd voor geven.
- te wijzen op de ernstige fysieke gevaren en ongemakken.

door

- religieuze leiders in te schakelen met een duidelijk standpunt. Onder leiders verstaan we ook deskundigen. Wereldwijd worstelen religieuze leiders nog met hun mening rondom vrouwenbesnijdenis.
- jongeren te motiveren, want zij zijn de generatie van de toekomst
- mannen te wijzen op hun verantwoordelijkheid als echtgenoot en vader
- vrouwen voorvechters te laten worden en ze steunen in hun strijd

door

- de meisjes te beschermen door ze niet terug te sturen. Dat heeft te maken met de asielaanvraag, wat vanmiddag ook aan de orde komt. Op Europees niveau vindt men ook dat besnijdenis een grond zou moeten zijn om asiel aan te vragen. Tot nu toe is dat in Nederland niet gebeurd.
- rolmodellen binnen de eigen gemeenschap hun werk te laten doen. Dat is wat we hopen voor de toekomst: dat vrouwen die niet besneden zijn in hun jeugd opstaan en zeggen 'ik ben een geslaagd iemand, ik heb een goed huwelijk, heb ook kinderen gekregen.
- betrokkenen en hulpverleners adequaat te scholen

door

- deze traditie tot het verleden te laten behoren
- in de overtuiging het is niet meer van deze tijd
- vrouwenbesnijdenis heeft geen toekomst

Want, elk meisje dat uit overtuiging niet meer besneden wordt, is er één.

Aan die eigen overtuiging, daaraan moeten we werken.

Voor het slotdebat vanavond is (door de organisatoren van deze dag) een meer beleidsmatig manifest gemaakt met vijf korte punten, waarover tijdens het slotdebat wordt gediscussieerd. De bedoeling is dat dit manifest, met eventuele veranderingen na het slotdebat naar diverse ministeries wordt gestuurd, ondertekend door de aanwezigen van deze dag.

De vijf punten van dit manifest zijn de volgende

1. Vrouwenbesnijdenis is een aantasting van het recht op onschendbaarheid van het lichaam van meisjes en vrouwen. In het Wetboek van Strafrecht dient een speciaal artikel te worden opgenomen opdat vrouwenbesnijdenis wettelijk wordt verboden.

Of

Die wetsartikelen die mishandeling, geweld, dreiging en aantasting van de integriteit van het menselijk lichaam verbieden dienen stringenter te worden aangewend om vrouwenbesnijdenis in ieder geval in Nederland onmogelijk te maken.

Dus er zijn eigenlijk twee opties, afhankelijk van de discussie: of speciale wetgeving tegen vrouwenbesnijdenis, of de bestaande wetgeving moet veel strikter worden toegepast.

2. Om besnijdenis van meisjes daadwerkelijk tegen te gaan zullen de Nederlandse autoriteiten, naast wetgeving, een preventief beleid moeten ontwikkelen in nauwe samenwerking met leden van gemeenschappen waar vrouwenbesnijdenis tot de traditie behoort, met name de Afrikaanse gemeenschap. Er moet voldoende geld worden vrijgemaakt opdat alle betrokkenen die hier in Nederland, maar ook elders in de wereld, te maken hebben met deze gemeenschappen, goed kunnen worden voorgelicht en geschoold, opdat zij in staat zijn besnijdenis tot het verleden te laten behoren.

3. Voorvechters in de strijd tegen vrouwenbesnijdenis uit de gemeenschappen waar besnijdenis voorkomt, krijgen de erkenning en de ondersteuning die zij nodig hebben.

4. De samenwerking van de diverse organisaties die zich hier en elders blijvend inzetten om besnijdenis van meisjes en vrouwen tegen te gaan, wordt bevorderd en gefaciliteerd.

5. De dreiging te worden besneden is voor meisjes en haar ouders grond voor het recht op verblijf in Nederland.

Reacties, vragen en discussie n.a.v. bovenstaande punten

Met name n.a.v. punt 1, wetgeving, wordt het volgende opgemerkt. Er wordt gesproken dat er een specifiek artikel moet komen voor vrouwenbesnijdenis. Je zou beter kunnen zeggen dat de huidige wetgeving voldoende grondslag biedt, maar als blijkt dat deze niet voldoet, dan pas moet deze aangescherpt worden of moet een specifiek artikel niet uitgesloten worden. Je moet het dus eigenlijk andersom zeggen.

In België is er wel een aparte wet. Waarom heeft men daartoe besloten? Hoe werkt deze? Dat is niet bekend. Defence for Children heeft een paar jaar geleden onderzoek gedaan naar het strafbaar stellen in verschillende West-Europese landen. Er zijn een aantal landen die specifieke wetgeving gemaakt hebben zoals Zweden en Engeland. Frankrijk heeft dit niet gedaan.

In de praktijk blijkt dat in landen met de specifieke wetgeving geen enkel geval voor de strafrechter is gebracht. In Frankrijk, waar geen specifieke wet is, zijn er wel diverse zaken aangebracht. En dat leidt tot de voorzichtige conclusie dat het er niet om gaat hoe het precies in het strafrecht is geformuleerd. Misschien gaat het veel meer om wat er zich voor doet in een land, wat er aan de oppervlakte komt en of er dan op de juiste wijze gehandeld wordt door politie- en justitieautoriteiten.

De discussie in Zweden riekt een beetje naar symboolwetgeving, meer vanuit het idee: wij veroordelen en wij hebben een specifiek artikel. De maatschappelijke bewegingen er omheen zijn wel te begrijpen, maar als je het hebt over de juridische effectiviteit praat je over iets anders. Naarmate je het strafrecht nauwkeuriger omschrijft, dat wil zeggen met meer elementen omschrijft en precies aanduidt, moet je ook ieder element bewijzen. Terwijl als je het algemeen artikel gebruikt - mishandelen mag niet, en in de Nederlandse wetgeving staat dat onder mishandelen ook het aantasten van de gezondheid valt - , dan heb je een zodanig breed artikel, dan hoeft helemaal niet zoveel te bewijzen. Maar als je zegt dat het moet gaan om de genitaliën, om traditionele opvattingen etc. etc, dan moet je al die aspecten met bewijs hard maken. En dat is ook een reden om zo algemeen mogelijk te blijven. De Fransen hebben ook die ervaring. Met algemene wetgeving kom je een heel eind. In Frankrijk zijn er reeds een aantal strafzaken geweest. Daar wonen voornamelijk Malinezen en daar worden besnijdenissen bij babymeisjes gedaan, dus dat is veel beter controleerbaar op het consultatiebureau. Vraag is dan toch hoe effectief het beleid is in Frankrijk. Wat betekent dit voor het veranderingsgedrag binnen de Malinese gemeenschap? Daar gaat het toch uiteindelijk om.

We kunnen in Nederland niet zeggen op basis van een groot aantal casussen dat de wet niet voldoet of dat de wet anders geformuleerd moet worden. In Duitsland heeft die discussie ook gespeeld, er zijn voorstellen voor speciale wetgeving gedaan maar uiteindelijk is gezegd dat het algemene artikel over mishandeling voldoende is. In Nederland komt dezelfde discussie over wetgeving in herhaling terug en levert niets nieuws op. Het zou rust geven als duidelijk gezegd wordt: de wetgeving is voldoende en we gaan in de praktijk aan de slag (met voorlichting, preventie).

Het is ook typerend dat in dit manifest de wetgeving weer bovenaan staat. Het kan toch niet zo zijn dat we straks alleen met een specifieke wet zitten zodat Nederland kan laten zien: 'we doen er ook wat aan'

Als je een specifieke wet hebt, moet je dat ook controleren, wil de wet werken.

Probleem zit in het begin van het strafrechtelijk gebeuren: er worden geen aangiftes gedaan.

De discussie zit in de punten 1 en 2 van deze verklaring, waarbij het punt gaat over strafrecht en het andere over preventie en voorlichting. Daarover is in het Platform een aantal keren gediscussieerd. Wat moet nu prioriteit hebben?

Eigenlijk zeggen we: natuurlijk, het strafrecht moet het vangnet zijn als de voorlichting faalt.

Je kunt het ook omdraaien. Je kunt ook zeggen: omdat het verboden is volgens de wet en omdat het niet specifiek in de wet staat maar onder een algemeen artikel, zou er wel eens het idee kunnen bestaan dat het niet verboden zou zijn en is het strafrechtartikel op zichzelf de grondslag en de reden en de legitimatie, ook van overheidszijde, om veel te investeren in voorlichting. Dus we zeggen eigenlijk: voorlichting is belangrijk. Mocht die falen, dan heb je de wet. Die wet is er om te zorgen dat die wet niet toegepast hoeft te worden en dat niemand die wet overtreedt.

Misschien moet de koppeling tussen voorlichting en wetgeving duidelijker gemaakt worden.

Als voorlichting en wetgeving twee gescheiden trajecten zijn of blijven kan de overheid zeggen 'waarom moeten wij dat doen, dat moeten die groepen zelf maar verzorgen'.

Waarom zou de overheid wel voorlichting geven? Nou, omdat de overheid een wet heeft die besnijdenis verbiedt en dat moet aan allerlei relevante groepen duidelijk gemaakt worden. De overheid is dus aan te spreken om een actieve en deskundige aanpak, op het feit dat ze veel moeten investeren in voorlichting om besnijdenis te voorkomen.

Knelpunten die gemist worden in het manifest

- Onderzoek. Het Platform heeft altijd gepleit voor diverse vormen van onderzoek. Zoals bijvoorbeeld een geruchtenregistratie. Welke berichten, geruchten zijn er nu? Volgens de Engelsen zouden veel vrouwen uit Engeland naar Nederland komen voor besnijdenis. De omgekeerde geruchten zijn er ook. Wat we missen is een systematische afspraak dat een gerucht ergens wordt geregistreerd.

Verder een met voorlichting gecombineerd onderzoek, daar is nog steeds geen financiering voor.

- De voorlichting is maar voor een bepaalde periode afgesproken, die over ruim een jaar alweer afloopt. Er is geen continue voorlichting op de lange termijn, geen continuïteit. Er moet veel meer tijd in geïnvesteerd worden, het zijn lange processen. Het zijn geen veranderingen die zich meteen voltrekken.

Tenslotte wordt opgemerkt dat in het slotdebat dat eind van deze dag plaatsvindt niemand uit de doelgroep zelf vertegenwoordigd is.

We zullen als Platform een van de Somalische deelneemsters aan de klankbordgroep voordragen bij de organisatie.

Marina Hendriks en Gerda Nienhuis, namens het Platform Aanpak Vrouwenbesnijdenis

Impressie van de dag over besnijdenis op zondag 14 oktober 2001

Door Abdi Ibrahim, GGD Rotterdam

Om te beginnen had ik niet verwacht dat zoveel mensen geïnteresseerd zouden zijn in dit onderwerp. Dat zij zich zondag hebben vrijgemaakt om hierbij aanwezig te zijn vond ik heel bijzonder.

De film die vertoond werd over Mali vond ik heel geschikt voor de situatie want hoewel de Somalische cultuur niet gelijk is aan die in Mali, is in beide landen dit onderwerp een groot taboe. De methode die in Mali wordt gebruikt is heel geschikt. Ouderen met gezag worden benaderd en het misverstand wordt weggewerkt dat er in de koran staat dat vrouwen besneden moeten worden. Daarna maken deze sleutelfiguren de anderen in de gemeenschap hiervan bewust. Deze methode werkt!

Op dezelfde manier zou ook de Afrikaanse gemeenschap in Nederland benaderd kunnen worden. Gezien de opkomst van de Somalische gemeenschap denk ik dat het een goed begin is via deze methode afstand te nemen van en bewust te worden van wat er bij vrouwenbesnijdenis met vrouwen gebeurt.

Ook werd aangesneden dat vrouwenbesnijdenis ook in Nederland nog steeds gebeurt. Het is goed dat dit hardop gezegd wordt. Positief is dat mensen zich melden bij Pharos en de Somalische gemeenschap en zeggen dat ze er daadwerkelijk iets tegen willen doen. Ook dit zijn sleutelfiguren: voorlichters, korangeleerden, enz.

De discussie tussen de Somalische jongeren (meisjes en jongens) vond ik heel open. We zijn op de goede weg naar een verandering van mentaliteit. Ik vond het ook heel bijzonder dat ze met elkaar werden geconfronteerd. Er waren vragen als: Wil je wel of geen besneden vrouw? Voor Somaliërs is het heel bijzonder om zo open over een dergelijk onderwerp met elkaar te praten. De discussie ging weliswaar niet heel diep, maar het is een begin.

Wat me opviel is de samenwerking tussen Pharos en de Somalische organisatie. Deze samenwerking lijkt volwassen te worden. De interesse vanuit de Somalische gemeenschap, zowel mannen als vrouwen, die zich bereid hebben getoond samen te werken tijdens de campagne tegen vrouwenbesnijdenis, vind ik positief en zinvol. Het is fantastisch als je een Somalische jongere hoort zeggen dat niet alleen de eigen normen en waarden

belangrijk zijn, maar dat de normen en waarden die in Nederland gelden gerespecteerd moeten worden, omdat hij nu hier woont en hier een toekomst op moet bouwen. Dit geeft aan dat deze jongere zich heel goed bewust is van waar hij mee bezig is. Hij denkt goed na over zijn situatie.

Ik vond het belangrijk dat er politici waren die mee discussieerden met de zaal en met de jongeren en die meedenken welke de beste methode is om nieuwkomers in Nederland, zonder deze mensen bang te maken, beter voor te lichten, zodat mensen vrijwillig afzien van vrouwenbesnijdenis. Wel moet duidelijk worden gemaakt dat vrouwenbesnijdenis in Nederland een strafbaar feit is.

Ik vond de actrice die de rol van een besneden vrouw speelde in het toneelstuk 'Idil, een meisje', sterk overdreven. Ook van anderen hoorde ik kritiek: " Dit is niet bestemd voor Somaliërs, dit is bestemd voor Europeanen" . Het kwam ongeloofwaardig over op de Somalische gemeenschap. Beter was het geweest om een Somalische vrouw of meisje haar ervaringen met vrouwenbesnijdenis te laten vertellen. Ik heb dit al eens eerder meegemaakt en vond dat toen heel ontroerend. Ik heb verhalen gehoord die ik niet eerder had gehoord. Een dergelijk verhaal maakt veel meer indruk, omdat het herkenbaar is, dan een in de ogen van de toehoorders ongeloofwaardig, opgekleefd verhaal. Ik ben bang dat we hiermee ons doel voorbij schieten.